

DET KONGELIGE DANSKE GEOGRAFISKE SELSKAB 1876 - 1976

Det Kongelige Danske Geografiske Selskab blev stiftet den 18. november 1876. Vicepræsidenterne viceadmiral Steen Bille, contraadmiral O. Irminger og sekretæren, professor Ed. Erslev blev den 13. december modtaget af Hans Majestæt Kong Christian IX, der erklærede, at han overtog hvervet som Selskabets protektor, og at Hans Kongelige Højhed Kronprins Frederik overtog hvervet som Selskabets præsident. En tradition blev skabt, som er fulgt ubrudt lige siden. Hans Majestæt indbød tillige selskabets medlemmer til at holde det festlige åbningsmøde den 22. december 1876 på Christiansborg Slot.

Allerede 1877 fremkom det første hefte af Geografisk Tidsskrift, og bytteforbindelse med et betydeligt antal af de da eksisterende Geografiske Selskaber blev etableret. Der stilledes lokaler til rådighed af Generalstabens Topografiske Afdeling i Proviantgården, hvor man i årene 1877-1885 opstillede og katalogiserede de hurtigt voksende samlinger af bøger, tidsskrifter og kort. I 1885 fratrådte Professor Ed. Erslev som sekretær og efterfulgtes af kommandør Otto Irminger, der fungerede til 1903. I denne periode var der stærke interesser for de geografiske opdagelsesrejser og da især udforskningen af Afrika. Publiceringen og udvekslingen af skrifter stagnerede noget i denne periode, men premierløjtnant, senere professor O. Olufsen, som i 1903 efterfulgte Irminger som sekretær, fik såvel økonomien som publikationsvirksomheden reorganiseret. I september 1907 flyttedes det tilgængelige bibliotek til mere rummelige lokaler i Gothersgade 135. I de følgende år skete der en betydelig ekspansion med opdagelsesrejser og ekspeditionsberetninger samt udgivelse af kort over hidtil ukendte egne. I september 1909 åbnedes bibliotek, læsestue og samtaleværelser i ejendommen Østergade 1. Efter 1. verdenskrig svækkedes interessen for opdagelsesrejserne; ekspeditionerne skiftede karakter mod mere vel tilrettelagte rejser ræd konkrete forskningsopgaver som mål, dvs. man måtte forsøge en tilpasning af Selskabets virksomhed til en ny tids krav og muligheder. 1923 flyttedes kontor og bibliotek til Amaliegade 27, hvor man fik velegnede lokaler frem til 1933. Professor Olufsen afløstes 1923 af Generalmajor E. Castonier som sekretær for Selskabet og 1931 tiltrådte dr. phil., senere professor, Niels Nielsen som sekretær. De forhåndenværende økonomiske og tekniske muligheder skabte stadig vanskeligheder, og i 1933 flyttede man ind på Nationalmuseet, Etnografisk Samling. Her havde Selskabet til huse indtil 1959, hvor en tilknytning til Universitetets Geografiske Institut blev en rimelig udvikling, idet den fornødne tilpasning af Selskabets funk-

tioner til forskningsmæssig aktivitet bedst kunne etableres i samarbejde med denne institution. Denne nære tilknytning med et fælles centralbibliotek har fungeret siden da, og Selskabet er i 1965 flyttet til de nuværende lokaler i Københavns Universitets Geografiske Centralinstitut i Haraldsgade 68. 1956 tiltrådte professor, dr. phil. Axel Schou hvervet som generalsekretær frem til 1971.

Selskabets virksomhed omfatter følgende aktiviteter:

1. *Foredragsvirksomhed*. Seks årlige møder.
2. *Publikationsvirksomhed*:
 - a. GEOGRAFISK TIDSSKRIFT, bd. 1-75, 1877-1976.
 - b. KULTURGEOGRAFISKE SKRIFTER, bd. 1-10, 1936-1975.
 - c. FOLIA GEOGRAPHICA DANICA, tom. I-XIV, 1940-1975.
 - d. ATLAS OVER DANMARK, serie I, bd. 1-2, serie II, bd. 1-2, 1949-1976.
3. *Opretholdelse af biblioteket*, der nu omfatter ca. 100.000 bind, samt en stadig voksende samling af topografiske kort, baseret på ca. 800 bytteforbindelser. Det store bibliotek stilles til det danske samfunds rådighed ved opretholdelse af udlån såvel direkte som gennem Statens Bibliotekstilsyn.
4. *Internationale repræsentative funktioner*. Den Danske Nationalkomite for Geografi udnævnes nu af Videnskaberne Selskab. Nationalkomiteen er tilsluttet Den Internationale Geograf Union, IGU, som arrangerer verdenskongresser hvert 4. år. I 1960 blev der afholdt en kongres i Norden, hvortil de nordiske lande i fællesskab stod som indbydere. I den anledning udsendtes Guidebook Denmark, der som vol. 1 startede serien Collected Papers Denmark, udgivet af Geografisk Selskab til de internationale kongresser. Vol. 5 udleveres ved kongressen i Moskva, SSSR, august 1976.
Selskabet indbyder som gæster fremmede forskere og uddeler følgende medailler for geografisk forskning: Egede Medaillen, fortrinsvis for geografiske undersøgelser og forskninger i Polarlandene, Galathea-Medaillen, for geografiske undersøgelser og forskninger uden for Polarlandene, og Vitus Bering Medaillen, som belønning for fremragende ydelser i den geografiske videnskabs tjeneste.
5. *Konsultationsvirksomhed*: Geografisk Selskab virker sammen med Københavns Universitets Geografiske Centralinstitut som administrationscentrum for den omfattende praktisk anvendelige viden, en virksomhed, der bl.a. muliggøres ved Geografisk Selskabs store bibliotek og udenlandske referencer.
6. *Administration af geografisk forskning*: Geografisk Selskab har i tidens løb udsendt ekspeditioner og publiceret forskningsarbejder, hvor sidstnævnte initiativ som fx udgivelse af Atlas over Danmark indebærer etablering af geografisk forskning.